

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 1ῃ ΚΑΙ ΤΗ 15ῃ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντής καὶ ὑπεύθυνος ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
» ἑξάμηνος » » » 2 50
» τριμηνος » » » 1 50
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἐτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑΙ
Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο Χανία
ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΕἶΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Περιεχόμενα : Γονεῖς καὶ τέκνα — Περὶ ἐλευθερίας ὑπὸ Ι. Περδικάρη. — Αἱ κλασικαὶ σπουδαὶ κατὰ τὸν Α. FOUILLEE ὑπὸ Ε. Γ. Π. — Περὶ Φυσιολογικῶν συλλογῶν ὑπὸ Π. Βαλάκη. — Ποικίλα.

ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ

(συνέχεια καὶ τέλος· βλ. ἀρ. 20)

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ πόσον τὸ παιδίον χεῖρει καὶ εὐτυχεῖ ὅταν ἐννοῇ ὅτι ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ πόσον εἶναι περιλυπὸν καὶ δυστυχές ὅταν στερῇται τῆς τοιαύτης ἀγάπης· διὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀγαπώμεν τὸ τέκνον ἡμῶν· ἀλλ' ὅχι μόνον χάριν τῆς εὐτυχίας του, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ἡθικῆς διαπλάσεως του πρέπει νὰ τὸ ἀγαπώμεν· ἐὰν θέλωμεν νὰ μᾶς ἀσπῇ, ἐὰν θέλωμεν νὰ γείνη φιλόστοργον, ὀφείλομεν ἡμεῖς πρῶτοι νὰ δώσωμεν τὸ παράδειγμα, ἡμεῖς πρῶτοι νὰ τὸ ἀγαπήσωμεν, διότι ἡ ἀγάπη γεννᾷ τὴν ἀγάπην, καθὼς καὶ ἡ ψυχρότης τὴν ψυχρότητα.

Ἡ ἀγάπη δ' αὕτη πρέπει νὰ ἐκδηλῶται ἀπροκαλύπτως καὶ ὑφ' ἡμῶν καὶ ὑπὸ τῶν τέκνων· ὅταν τὸ αἶσθημα δὲν μένῃ ἐγκεκρυμμένον εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς, τότε θάλλει καὶ ζωογονεῖται περισσότερο, καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν συνηθίσωμεν τὸ νήπιον ν' ἀσπάζεταιται, νὰ μειδιᾷ, νὰ θωπεύῃ ἡμᾶς, ἐμβάλλομεν καὶ καλλιεργοῦμεν ἐν αὐτῷ τὴν *νύκην* στοργὴν καὶ ἀγάπην.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης πρέπει νὰ φροντίζωμεν· εἶναι πράγματι ἐξόχως εὐφρόσυνον νὰ βλέπωμεν ὅτι οἱ παῖδες ἡμῶν ἀγαπῶσιν ἀλλήλους καὶ παίζουσι καὶ γελῶσι χωρὶς νὰ δυσχεραίνωνται, χωρὶς νὰ βλασφημῶσι, χωρὶς νὰ καταγγέλλωσιν ἀλλήλους καὶ χωρὶς νὰ κτυπῶνται· πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τούτου πρέπει νὰ ἐκδηλῶμεν τὴν ἀγάπην ἡμῶν πρὸς πάντας ἐξ ἴσου, καὶ ἐὰν ποτε ἐγερθῇ μεταξὺ τῶν ἑρὶς πρέπει νὰ τοὺς συμφιλῶνται καὶ νὰ τοὺς προτρέπωμεν εἰς ἐπανάληψιν τῶν παιγνίων τῶν ἀφ' οὗ ἀσπασθῶσιν ἀλλήλους. Ἐν τούτοις δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐμποδίζωμεν τοὺς διαπληκτισμούς, πρέπει νὰ συνηθίσωμεν τοὺς παῖδας εἰς τὸ νὰ προσφέρωσιν ἀμοιβαίως ἀλλήλοις διαφόρους ὑπηρεσίας, νὰ δανείζωσι τὰ παίγνιά των καὶ νὰ διανέμονται τὰ πράγματά των· διὰ τοῦτο ὅταν παρέχωμέν τι εἰς αὐτοὺς πρέπει συγχρόνως νὰ δηλῶμεν ὅτι ὀφείλουσιν ἐξ ἴσου νὰ τὸ

μοιρασθῶσιν ἢ ἐξ ἴσου νὰ τὸ νέμονται, καὶ ὅτι ἐπειδὴ πάντες εἶναι τέκνα ἡμῶν καὶ ἀπολαύουσιν ἐξ ἴσου τῆς ἡμετέρας ἀγάπης, ἐπιθυμοῦμεν καὶ αὐτοὶ ἐξ ἴσου νὰ ἀγαπῶσι καὶ νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλους, χωρὶς νὰ λυπῶσιν ἢ δυσχεραίνωσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον.

Ἐὰν ἐπιτύχωμεν οὕτως νὰ καλλιεργήσωμεν τὴν νύκην καὶ τὴν ἀδελφικὴν στοργὴν θὰ εἶναι σχετικῶς εὐκόλῳ ν' ἀναπτύξωμεν παρ' αὐτοῖς καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐν γένει, καὶ συγχρόνως τὴν πρὸς τὰ ζῷα συμπάθειαν. Πρὸς τοῦτο δὲ ὀφείλομεν λίαν ἐπιμελῶς ν' ἀποφεύγωμεν τὴν ὀργὴν ἐναντίον τῶν γειτόνων, τὴν κακολογίαν, τὴν περιφρόνησιν κ.τ.θ. καὶ τὴν ἀσπλαγχνίαν πρὸς τὰ ζῷα, διότι τὸ παιδίον εἶναι μιμητικώτατον· ἐὰν ἐνώπιον αὐτοῦ ὤψωμεν τὴν χεῖρα ἵνα κτυπήσωμεν κύνᾳ ἢ ἄλλῳ ζῷον, θὰ ἴδωμεν ὅτι καὶ τὸ παιδίον οἶονεὶ κινούμενον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐλατηρίου ἐγείρει τὴν χεῖρα αὐτοῦ διὰ νὰ πράξῃ τὸ ἴδιον. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἴμεθα ζῶν παράδειγμα ἀγαθότητος φερόμενοι πρὸς πάντας μεθ' ἡπιότητος καὶ προσηθείας καὶ ἐκδηλοῦντες πάντοτε ἀγάπην καὶ προθυμίαν πρὸς τοὺς ἔχοντες ἀνάγκην ἡμῶν. Καθ' ὅμοιον τρόπον, διὰ τοῦ ἰοῦ ἡμῶν παράδειγματος πρὸ πάντων, θὰ ἐπιτύχωμεν νὰ ἐμφυτεύσωμεν εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν τέκνων ἡμῶν ψυχὰς καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, τὸν Κύριον καὶ Δημιουργὸν τοῦ παντός. Εὐτυχὴς ἡ νῆξ ψυχῇ ἥτις ἀναπτύσσεται καὶ ἀνδρίζεται ἐν τοιαύτῃ εἰρηνικῇ ἀτμοσφαιρᾷ εὐσεβείας, ἀγάπης καὶ συμπαιθείας!

Τέλος δὲ πρέπει νὰ διδῶμεν καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἀγαθοεργίας καὶ ἐλεημοσύνης· π. χ. πρὸς διερχόμενον πτωχὸν βεβαρυμένον ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν στερήσεων, ὀφείλομεν ἐκφραζόμενοι συμπαιθῶς ν' ἀποστέλλωμεν τὸν ὀβολόν μας διὰ τοῦ παιδός, ὁδηγηθέντος πρότερον ὅτι πρέπει νὰ προσενηχθῇ μετὰ συμπαιθείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν δυστυχὲ γέροντα. Ἐν συντόμῳ· ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν καὶ τοὺς γονεῖς, πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, καὶ ἐν γένει πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἡ φιλάνθρωπία πρὸς τοὺς δυστυχεῖς καὶ ἡ εὐσπλαγχνία πρὸς αὐτὰ τὰ ζῷα, εἶναι τὰ πρῶτα εὐγενῆ αἰσθήματα, ἐν οἷς πρέπει ν' ἀναθρέψωμεν τοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας ἡμῶν.

Τὸ αἶσθημα τῆς Δικαιοσύνης. Βραδύτερον, ὅταν

οἱ παῖδες ἡλικιωθῶσιν ὀλίγον, περὶ τὸ 8ον ἢ τὸ 10ον ἔτος τῆς ἡλικίας των, θὰ δύνανται νὰ ἐννοήσωσι διατὶ ὀφείλουσι ν' ἀγαπῶσιν οὕτω· τότε καθόσον θὰ παρουσιάζωνται εὐκαιρίαι θὰ ἐξηγῶμεν αὐτοῖς διὰ βραχέων ὅτι :

Ἐπειδὴ ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ σας μοχθοῦσι λίαν ὑπὲρ ὑμῶν, εἶναι *δίκαιον* νὰ πράττητέ τι ὑπὲρ αὐτῶν ἢ τοῦλάχιστον ν' ἀνταμειβήτε αὐτοὺς διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπακοῆς σας.

Ἐπειδὴ οἱ διδάσκαλοι ὑμῶν εἶναι, μετὰ τοὺς γονεῖς, οἱ εὐεργεταί σας, εἶναι *δίκαιον* νὰ εὐγνωμονήτε καὶ ἐπομένως νὰ ὑπακούετε καὶ ν' ἀγαπᾶτε αὐτούς.

Ἐπειδὴ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ συμμαθηταί σας, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, μεγάλοι ἢ μικροί, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ξένοι ἢ οἰκεῖοι, ὑποφέρουσι καὶ πάσχουσιν ὅταν τοὺς βλάβητε ἢ τοὺς ζημιώητε, εἶναι *ἀδίκον* νὰ βλάβητε ἢ νὰ ζημιώητε τοὺς ἄλλους καὶ μάλιστα ὅταν δύνασθε νὰ τοὺς βοηθήσητε. Δὲν ὑπερέρατε ὑμεῖς ποτέ; δὲν γνωρίζετε πόσον δυσάρεστον εἶναι τὸ πάσχειν;

Ἐπειδὴ καθ' ἐκάστην τρώγομεν καὶ ἐνδύομεθα καὶ μεταχειριζόμεθα πράγματα διὰ τὰ ὅποια εἰργασθῆσαν καὶ ἐκοπίασαν τόσοι ἄνθρωποι, ἐπειδὴ εἶναι πιθανὸν ἡμέραν τινὰ ν' ἀσθενήσωμεν μακρὰν τῶν οἰκείων ἢ νὰ εὐρεθῶμεν ἄνευ χρημάτων καὶ ἄνευ οἰκογενείας, ἐπειδὴ τότε οἱ ὅμοιοι ἡμῶν θὰ μᾶς βοηθήσωσι καὶ θὰ μᾶς περιποιηθῶσιν, εἶναι *δίκαιον* καὶ ἡμεῖς ἀμοιβαίως νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ὁμοίους μᾶς καὶ προσέτι νὰ τοὺς βοηθῶμεν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μας.

Ὡς βλέπομεν, πᾶσαι αὗται αἱ ἐπεξηγήσεις στηρίζονται ἐπὶ τοῦ *δικαίου*, τοῦ ὁποίου τὴν ἔννοιαν εὐκόλως κατανοοῦσιν οἱ παῖδες. Θὰ δυνηθῶμεν οὕτω νὰ ἐνσταλάξωμεν αὐτοῖς τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τιμῶμεν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν καὶ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν ὅπως ἀσκῶσι καὶ ἀγαπῶσι καὶ οἱ περὶ ἡμᾶς.

Ἡ φιλεργία. Δι' ὁμοίων εὐκόλων συλλογισμῶν θὰ ἐξηγήσωμεν εἰς τὸν παῖδα ὅτι ὀφείλει νὰ ἐργάζεται :

Ἐπειδὴ ἄλλοι ἄνθρωποι ἐργαζόμενοι παράγουσιν ὅτι σὺ καταναλίσκεις, εἶναι *δίκαιον* καὶ σὺ νὰ παράγῃς τι πρὸς ἀνταλλαγὴν. Τὴν δικαιολογίαν ταύτην δύνανται νὰ κατανοήσωσιν οἱ παῖδες ἥδη ἀπὸ τοῦ 8ου ἔτους τῆς ἡλικίας των, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ὀφείλομεν νὰ τοὺς συνηθίζωμεν εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀπασχολοῦντες αὐτοὺς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς ἐλαφρὰς οἰκιακὰς ἀσχολίας, οἷον εἰς τὴν τοποθέτησιν καθισμάτων, εἰς τὴν διακόσμεισιν τῆς τραπεζῆς, εἰς τὴν μεταφορὰν ἐλαφρῶν ἀντικειμένων, ἢ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν μικρῶν παραγγελιῶν ἐκτὸς τῆς οἰκίας, τὴν φύλαξιν κτηνῶν, κ.τ.λ.

Κατὰ γενικὸν κανόνα οἱ παῖδες ὀφείλουσι ἀναλόγως τῶν δυνάμεών των νὰ βοηθῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν εἰς πᾶσας τὰς ἐργασίας τῆς οἰκίας ἢ τοῦ ἐπαγγέλματος των, οἱ δὲ γονεῖς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐργάζωνται μετ' αὐτῶν εὐθύμως καὶ νὰ τοὺς ἐπαινῶσιν διὰ τὰς προσπάθειάς καὶ τὰς προόδους αἱ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἐπιτελῶσιν, διότι, ὅταν οἱ παῖδες εὐχαριστῶνται ἐργαζόμενοι, ἀποκτῶσιν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν

καὶ ἀποφεύγουσι τὸ χεῖριστον τῶν ἐλαττωμάτων, δηλαδὴ τὴν ὀκνηρίαν.

Καθ' ὅμοιον τρόπον θὰ τοὺς ἐνθαρρύνωμεν καὶ κατόπιν ὅταν γείνωσι μαθηταί. Ἐν γένει πρέπει νὰ ἐμφυτεύσωμεν αὐτοῖς τὴν ἰδέαν ὅτι ὅταν ἡλικιωθῶσιν ὀφείλουσι νὰ κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἐργασίας των καὶ ὅτι καλὸν εἶναι ἐκλέγοντες ἐπάγγελμα ἢ ἄλλο ἔργον τῆς ἀρεσκείας των νὰ σκέπτονται καὶ νὰ φροντίζωσι διαρκῶς περὶ τοῦ μέλλοντος των, διότι ἐφόσον μὲν δὲν ἐνηλικιώθησαν βοηθοῦνται πάσῃ δυνάμει ὑπὸ τῶν γονέων ἢ τῶν οἰκείων εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσίν των, ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ παύσωσιν ὄντες παῖδες καὶ καὶ μεθ' ἣν ὀφείλουσι μόνοι νὰ κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Αἱ λοιπαὶ ἀρεταί. Ὁ γονεὺς ὅστις ἐπέτυχεν ν' ἀναπτύξῃ εἰς τὸ τέκνον του τὸ αἶσθημα τῆς στοργῆς καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας, τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλεργίας, θὰ δυνηθῇ νὰ προφυλάξῃ αὐτὸ κατὰ τὴν νεότητά του ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐλαττώματα καὶ ἀπὸ τὰ βαρὲα σφάλματα. Ὁρθὸν εἶναι ὁ γονεὺς νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὸ πᾶσαν τέρψιν καὶ εὐχαρίστησιν ἣτις ἐπιτρέπεται, νὰ μετέχῃ μάλιστα καὶ τῶν διασκεδάσεων καὶ τῶν ἐσορτῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ ὀφείλει πέραν τοῦ ἐπιτετραμμένου ὁρίου νὰ προφυλάττῃ αὐτὸ ἀπὸ πᾶσαν κατάρχησιν καὶ ἀπὸ πάντα τὰ ὀλέθρια ἐλαττώματα οἷον ἀπὸ τὴν μέθην, τὴν ἄσωτίαν, τὸ χαρτοπαίγνιον, τὴν πολυτέλειαν κ.τ.τ.

Διὰ τῆς τοιαύτης μεμελετημένης καὶ σκοπίμου ἀνατροφῆς οὐ μόνον ἀπεργαζόμεθα τὰ τέκνα ἡμῶν ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ ἱκανὰ νὰ καταστῶσι καὶ αὐτά, ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρὸς, μητέρες καὶ πατέρες ἐνάρετοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τε τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἀνθρωπότητα.

Δημοσιεύοντες κατωτέρω διδασκαλίαν περὶ Ἐλευθερίας γενομένην ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου Ἡρακλείου κ. Ἰω. Περδικάρη πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐορτῆς τῆς 9 Δεκεμβρίου, νομίζομεν ὅτι παρέχουμεν διδακτικὸν καὶ ἐπωφελὲς ἀνάγνωσμα πρὸ πάντων εἰς τὴν σπουδάζουσιν νεότητά, ἣτις εἶναι ἀνάγκη νὰ διδασχθῇ ἐγκαίρως, ποία εἶναι ἡ ἀληθὴς μορφή τῆς ἐλευθερίας, ἵνα διακρίνῃ αὐτὴν τῶν ψευδῶν προσωπειῶν καὶ τῶν ἐπικινδύνων παρερμηνειῶν αὐτῆς. Σ.τ.Δ.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ἀγαπητοὶ μαθηταί,

Σήμερον ἡ Κρήτη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, πανηγυρίζει τὴν ἐπέτειον τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς καὶ τῆς καθόδου τοῦ λατρευτοῦ Βασιλοπαίδος ὅστις ἦτο πρωτοεργισμένος ὑπὸ τῆς Θεῆς Προνοίας νὰ ἀποβῇ ἐν τῇ πολυπαθεῖ ἡμῶν νήσῳ ἡ ὁρατὴ ἐνσάρκωσις τῆς ἐλευθερίας.

Σήμερον πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν ἔτι διεσπαρμένα τῆς προσφιλοῦς μητρίδος μνήμονα τέκνα, μετέχουσιν καὶ μακρόθεν τῆς χαρᾶς ἡμῶν συμπανηγυρίζοντα τὴν ἐσορτῶν ἐσορτὴν καὶ πανηγυριν πανηγύρεων.

Σήμερον τὸ ἔθνος σύμπαν ὑπὸ ἱερᾶς συγκινήσεως κατεχόμενον, τὸ μὲν ἐλεύθερον τείνει θερμὰς τὰς ἀγκάλας ὅπως μετ' οὐ πολὺ τρυφερῶς περιπτυχθῇ

τὴν πολυπόθητον κόρην, ὑπὲρ ἧς τοσαύτας ἔχει ὑποστῆ θυσίας, τὸ δὲ δοῦλον μετὰ δακρύων ἃ διερμηνεύουσι πόθους μυχίους προπέμπει τὴν νύμφην τῆς Μεσογείου μεγαλοπρεπῶς καὶ ὀλοταχῶς βαίνουσιν εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους.

Σήμερον ὁ πεπολιτισμένος καὶ φιλελεύθερος κόσμος εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ ὁποίου παρέσχον σάρκα καὶ ὅστ' αἱ προστάτιδες καὶ εὐεργέτιδες Μ. Δυνάμεις μετ' ἀγαλλιάσεως παρακολουθοῦσι τὰ πρῶτα ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ βήματα λαοῦ, ὃν μετὰ μακραίωντα δουλείαν ἠδὲ ἀπαλῶσαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Σήμερον αἱ ἱεραὶ σκιαὶ τῶν πατέρων ἡμῶν μειδιῶσαι προσβλέπουσιν ἀπὸ τῆς οὐρανίας αὐτῶν μακαριότητος εἰς τὸ προῖόν τῶν ἰδίων πόνων καὶ θυσιῶν συμπαθῶς ἐπινεύουσιν εἰς τὴν χαρὰν ἡμῶν, καὶ ἀοράτως μετ' ἡμῶν συμπανηγυρίζουσι.

Σήμερον ἀντὶ στεναγμῶν καὶ οἰμωγῶν ἀντὶ αἱμάτων καὶ θυσιῶν ἀνθρωπίνων, ἡ θεὰ ἐλευθερία ἀποδέχεται ὕμνους καὶ εὐφημίας, εὐδῶδη θυμιάματα καὶ φαιδρὰς ἐς ὅσας· ἀντὶ δὲ καταστροφῶν καὶ ἐρημώσεων, διαχέει ἄφθονα καὶ δαψιλῇ πανταχοῦ τὰ πολύτιμα αὐτῆς δῶρα.

Ἄλλὰ τί εἶναι ἡ ἐλευθερία αὕτη; τί εἶναι ἡ ἱερὰ αὕτη εἰκών, «τὸ μαγικὸν ἱνδαλμα, τὸ ὁποῖον λατρεύει πᾶς ἄνθρωπος, ἀπὸ τοῦ ἀγρίου τῶν θασῶν μέχρι τοῦ μάλιστα πεπολιτισμένου; τί εἶναι ἡ ἐλευθερία αὕτη, ὑπὲρ ἧς ὁ ἄνθρωπος θυσιάζει πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ; Τί εἶναι τὸ γόητρον τῆς φωτεινῆς ταύτης εἰκόνας, ἣν ὁ παῖς φέρει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἅμα τῇ γεννήσει του, ὃ δὲ γέρον λατρεύει καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέρχεται ἵνα κοιμηθῇ τὸν αἰῶνιον ὕπνον;» (Droz) Ἴδου ἀγαπητοὶ μαθηταί, θέμα ἄξιον νὰ ἐπασχολήσῃ ἡμᾶς ἐπ' ὀλίγον κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν.

Ι. Οἱ φυσικοὶ νόμοι

Γινώσκετε ἤδη ὅτι πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς φυσικὰ ὄντα ὑπόκεινται εἰς νόμους ἀναγκαίους καὶ ἀναλλοιώτους, εἰς νόμους φυσικοὺς, ὧν τὸ κύρος αἰώνιον καὶ ἀμετάβλητον. Ἐὰν ἐκσπενδονήσωμεν λίθον πρὸς τὰ ἄνω, μετ' ὅσης δυνάμεως καὶ ἂν πράξωμεν τοῦτο, ὁ λίθος ἀναγκαιῶς θὰ καταπέσῃ εἰς τὸ ἔδαφος ἐλκόμενος ὑπὸ τῆς γῆς, δυνάμει τοῦ νόμου τῆς βαρύτητος. Ἐὰν ρίψωμεν εἰς ὕδωρ ξύλον καὶ λίθον ταυτοχρόνως, τὸ μὲν ξύλον θὰ ἐπιπλεύσῃ ὃ δὲ λίθος θὰ βυθισθῇ κατὰ τὸν νόμον τοῦ Ἀρχιμήδους καθ' ὃν: σῶμα βυθιζόμενον ἐν τῷ ὕδατι ἀποβάλλει μέρος τοῦ βάρους τοῦ ἴσου πρὸς τὸ βάρος τοῦ ὕδατος ὅπερ εἰσερχόμενον εἰς τὸ ὕδωρ ἐκτοπίζει. Τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν καὶ ζῶων ἀναγκαίως παράγουσιν ὅμοια ζῶα καὶ φυτὰ, διακρινόμενα τὸ ἐαυτῶν εἶδος ἐκαστον. Ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ἀκολουθοῦσι πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀμετάβλητον ἐν τῷ οὐρανῷ πορείαν, ἀφ' ὅτου ὁ ἄνθρωπος ἐφάνη ἐπὶ τῆς γῆς. Τὰ πάντα διέπουν καὶ κυβερνοῦσι νόμοι ἄκαμπτοι καὶ ἀναγκαστοί, ἀπεργαζόμενοι τὴν ἐν τῷ σύμπαντι ἀμετάβλητον τάξιν, καὶ ἐπὶ τῆς πεποιθήσεως, ἣν ἔχει τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα περὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τῆς τάξεως ταύτης, στηρίζεται ἡ ἐπιστήμη, ἥτις γνωρίζει ἡμῖν οὐχὶ πῶς συνέβησαν τὰ πράγματα σήμερον

ἢ χθὲς, ἀλλὰ πῶς συμβαίνουσι πάντοτε κατὰ νόμους φυσικοὺς καὶ ἀναγκαίους, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁ σταθερὸς τρόπος καθ' ὃν τὰ πράγματα συμβαίνουσι κατὰ τινὰ ὀρισμένην τάξιν.

II. Ἡ ἀνθρωπίνη βούλησις καὶ ἡ ἐλευθερία

Μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐκ πάντων τῶν ἄλλων ὄντων δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην τῶν φυσικῶν νόμων, μόνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τοῦ ὁρατοῦ σώματος, ἀλλ' ἔχει ψυχὴν, τ. ἔ. δυνάμιν κεκρυμμένην καὶ ἀόρατον, ἥτις τίθησιν εἰς κίνησιν τὸ ὁρατὸν σῶμα, μόνος ὁ ἄνθρωπος, ὡς τις μικρόκοσμος ἐντὸς τοῦ μεγάλου κόσμου, ἐνεργεῖ κατὰ βούλησιν ἰδίαν, ἀνεξάρτητος τοῦ δικτύου τῶν φυσικῶν νόμων, ἐν ᾧ εὐρίσκεται ἐμπεπλεγμένος, μόνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος.

Ἐν τούτοις ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἔτι ἄνθρωποι καὶ λαοὶ ὅλοι πιστεύοντες ὅτι δὲν εἶναι ἐλευθεροὶ ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος πράττει ἐκάστοτε ὅτι ὁ Θεὸς ἢ τὸ πεπωμένον ἔχει ἀποφασίσει πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· ὅτι πάντα τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν εἶναι προωρισμένα νὰ γίνωσιν οὕτως ἢ ἄλλως, ἡμεῖς δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀκολουθοῦμεν προδιαγεγραμμένην πορείαν χωρὶς νὰ ἐννοῶμεν τοῦτο, καθ' ὃν τρόπον θὰ ἐπραττον καὶ τὰ φυτὰ ἐὰν ἡσθάνοντο ὅτι ζῶσιν, ἐὰν ἐσκέπτοντο, ἐὰν εἶχον συνείδησιν ἐαυτῶν· ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὑποκείμεθα εἰς τελείαν ἐξάρτησιν ἐκ δυνάμεως ὑπερέρας, ἥτις ἔχει προδιαγράψει ἀμετακλήτως τὴν πορείαν τῶν ἡμετέρων σκέψεων καὶ πράξεων (Determinismus).

Ἄλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει οὕτω τὰ πάντα καθορίσει ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐὰν τοιοῦτόν τι ἠλθέιεν, πῶς θὰ ἡδύνατο πλέον ἡ θεία δικαιοσύνη νὰ θεωρῇ ὑπεύθυνον τὸν ἄνθρωπον διὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ καὶ τιμωρίας ἢ ἀμειβῆς ἄξιον διὰ πᾶν ὅπερ δὲν θὰ ἦτο προῖόν ἐλευθερίας βουλήσεως; Τοῦναντίον ἡ Ἁγία Γραφή μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Θεὸς «ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίᾳ αὐτοῦ», ὃ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος «ἐξουσίαν ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος».

Ἀντιτάσσονται ὅμως καὶ ἄλλα προσοχῆς ἄξια ἐπιχειρήματα κατ' ἐκείνων οἵτινες δὲν πιστεύουσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν κράσιν· οἱ μὲν εἶναι αἱματώδεις, οἱ δὲ νευρικοί, οἱ δὲ χοληρικοί, καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς ἐκάστην κράσιν ἀντιστοιχοῦσιν ἰδιαίτεροι διαθέσεις τοῦ χαρακτῆρος· οἱ αἱματώδεις εἶναι δξύθυμοι καὶ βίαιοι, οἱ νευρικοὶ εἶναι μᾶλλον εὐερέθιστοι τῶν ἄλλων· φόβος κινδύνου, ἰσχυρὰ συγκινήσεις δύναται νὰ τοὺς καταστρέψῃ· οἱ χοληρικοὶ εἶναι μελαγχολικοὶ καὶ δύσθυμοι. Ταῦτα πάντα, ἡδυνάτο τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐλαττοῦσιν ἢ καὶ ἐκμηδενίζουσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως· ἀλλ' ἄρα γε δὲν δύναται τις νὰ παλαίσῃ κατὰ ταύτης τῆς ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς κράσεώς του; Βεβαίως δύναται. Διηγούνται περὶ τοῦ Turenne, ἐνός τῶν γενναιοτάτων Γάλλων στρατηγῶν ἐπὶ Λουδοβίκου XIV ὅτι ἡσθάνετο ἐαυτὸν τρέμοντα ὡς κίς νὰ κροτῇ τὸ τηλεβόλον· ἀλλ' ἀνθίστατο μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του καὶ ἐφώναζεν ἀποτεινόμενος μετ' ἀστειότητος πρὸς τὸ τρέμον

σῶμά του: «τρέμεις κτήνος! θά ἔτρεμες πολὺ περισσότερον ἀκόμη, ἐάν ἤξευρες ποῦ μέλλω νὰ σέ ὀδηγήσω εὐθὺς τώρα!»

Ἀλλὰ, λέγουσιν ἄλλοι, κατ' ἀρχὴν παραδεχόμεθα ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος· ἀλλ' ὁ βίος ἡμῶν ὅλος εἶναι σύμπλεγμα ἔξωθεν, αἰτίνες περιορίζουσι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν καθ' ἕξιν κατακλινόμεθα καὶ ἐγειρόμεθα, καθ' ἕξιν τρώγομεν καὶ περιπατοῦμεν ἐν ὀρισμένῃ ὥρᾳ, καθ' ἕξιν πράττομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔργον· πανταχοῦ ἐν τῷ βίῳ ὑπάρχουσιν ἔξεις· ἀλλ' ἡ ἔξις εἶναι ἐχθρὰ τῆς ἐλευθερίας· παρατηρήσατε τὸν διὰ μακρὰς ἔξωθεν ἐξοικειωθέντα πρὸς τὸ καπνίζειν· εἶναι ἀδύνατον νὰ στερηθῇ τοῦ καπνοῦ· ὁ ἄνθρωπος καταλείπει οὕτως εἰπεῖν τεμάχια τῆς ἐλευθερίας του εἰς πάντα ταῦτα τὰ προσκόμματα, ὅπως τὸ πρόβατον ἀφίνει τεμάχια ἐρίων εἰς τοὺς ἀκανθώδεις θάμνους δι' ὧν διέρχεται· δὲν τῷ ὑπολείπεται πλέον ἀνεξαρτησία, εἶναι σήμερον δούλος ἐκείνου ὅπερ ἔπραξε χθές.

Καὶ ὅμως καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν περίστασιν δὲν ἀπόλλυται ἐντελῶς ἡ ἐλευθερία. Ποσάκις δὲν βλέπομεν μεθύουσας ἢ καπνιστάς ἀπεχομένους ὀριστικῶς τοῦ καπνοῦ ἢ τοῦ οἴνου, ἀνθρώπους ἐγκληματίας καὶ κακούργους μεταμελομένους ἐνὶ τῇ προτέρᾳ διαγωγῇ καὶ ἀποβαλόντας χρестоὺς καὶ ἐντίμους;

Ἐπὶ τέλους ὅτι ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν συναίσθησιν τῆς ἐλευθερίας του, καὶ καταλαμβάνομεν ὅταν ἀποφασίζωμεν τι ὅτι ἡδυνάμεθα νὰ ἀποφασίσωμεν καὶ ἄλλως, τοῦτο εἶναι ἡ ἰσχυροτάτη πασῶν ἀποδείξις ὅτι εἴμεθα ἐλεύθεροι. «Ὁ ἄγιος καὶ ὁ πεπολιτισμένος, τὸ παιδίον καὶ ὁ γέρον, πάντες ἐξ ἴσου πιστεύουσιν ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι· καὶ ἡ πεποιθήσις αὕτη μᾶς παρακολουθεῖ καθ' ὅλον τὸν βίον» (I. Simon), εἶμαι ἐλεύθερος, διότι αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι.

III. Ἡ συνειδήσις

Ἀλλ' ἡ ἐλευθερία αὕτη ἦν φύσει πᾶς ἄνθρωπος φέρει ἐν ἑαυτῷ, μένει ἄνευ ἐλέγχου· Οὐδεὶς δύναται νὰ περιορίσῃ τὴν ἡμετέραν βούλησιν; ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει τις ὅστις νὰ κρίνῃ καὶ ἐλέγῃ αὐτήν;

Βεβαίως δύναται τις νὰ διάγῃ κακῶς, καὶ ἐφ' ὅσον δὲν προσκρούει εἰς τοὺς κειμένους νόμους, ἐπιτρέπουσιν αὐτῷ νὰ πράττῃ ὡς βούλεται· ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἀποφεύγουσι νὰ κρίνωσι τὴν διαγωγὴν του. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ δὲν ἔχει ἀγαθὴν ὑπόληψιν, οἱ παλαιοὶ φίλοι καὶ σύντροφοί του διακόπτουσι μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις, τὴν ἐσπέραν δ' ὅταν ἐπανέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του, αἰσθάνεται ἐκεῖ ἐν τῇ μονῳσί του, ὅτι ἂν δὲν ἐκωλύθη ἡ βούλησίς του εἶναι ὅ· ὅμως καταδικασμένος ὡς κακὸς καὶ ἀπρεπής.

Εἶναι λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος, δύναται νὰ διάγῃ ὡς βούλεται, ἀλλὰ πάντοτε παρακολουθεῖται ὑπὸ δικαστοῦ ὅστις καταδικάζει αὐτὸν ὡςάκις πράττει τὸ κακόν· καὶ ὁ δικαστὴς οὗτος δὲν εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη, ἣν δύναται τις ἐνίστει καὶ νὰ ἀπατήσῃ δι' ὑποκρίσεως, ἀλλ' ὁ δικαστὴς ὁ ἀείποτε παρακολουθῶν τὸν κακόν, καὶ καθ' ὅς ὥρας νομίζει ὅτι διέφυγε πᾶσαν τιμωρίαν, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἐάν ποτε συνέβῃ ὑμῖν, ἀγαπητοί μου φίλοι, νὰ

πράξῃτε τι κακόν, ἐνθυμεῖσθε ποίαν ἐσωτερικὴν στενοχωρίαν ἡσθάνθητε, ὅταν κατόπιν καθ' ἑαυτοὺς ἐσκέφθητε τί ἐπράξατε. Καὶ ὡς πρὸς ὑμᾶς μὲν βεβαίως θὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐλαφρῶν παραπτωμάτων· ἀλλὰ πόσον βαθυτέρα καὶ σκληροτέρα εἶναι ἡ βάσανος τοῦ κακούργου, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἀπαλλαχθῇ τῆς εἰκόνας τοῦ ἐγκλήματός του! Τὴν στενοχωρίαν ταύτην, ἣτις καλεῖται τῷφιν τοῦ συνειδότος μόνος ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ αἰσθανθῇ, διότι καὶ μόνος εἶναι ἐλεύθερος ἐν τῷ κόσμῳ· «ἡ τίγρις, λέγουσιν, ἀφοῦ κατασπαράξῃ τὴν ἐσுτῆς λείαν κοιμᾶται ἡσύχως· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀφοῦ διαπράξῃ φόνον, δὲν δύναται νὰ κοιμηθῇ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος. Ὁ ποιητὴς Victor Hugo ἐν τινι τῶν ποιημάτων του παρίστησιν τὸν Κάιν μετὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ του μάτην ζητοῦντα νὰ ἀποφύγῃ τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος, αἰτίνες καταδιώκουσιν αὐτόν· μάτην ζητεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν· πανταχοῦ ὅπου μεταβαίνει βλέπει εἰς τὸ βάθος τοῦ οὐρανοῦ μέγαν ὀφθαλμὸν ὅστις τὸν παρατηρεῖ διαρκῶς οἰνεί ἐλέγχων αὐτὸν διὰ τὸ ἐγκλημά του· κλείεται ἐντὸς σκηνῆς, ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς ἐμφανίζεται καὶ ἐκεῖ· κρύπτεται εἰς τὸ βάθος ὑπογείου σιδηρᾶς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ταύτης τοὺς τοίχους διατρύπῃ ὁ ἐλέγχων ὀφθαλμός.

Ὁ ἀδυσώπητος ὅμως οὗτος δικαστὴς ὅστις τιμωρεῖ καὶ καταδικάζει ἡμᾶς διὰ τὸ κακόν ὅπερ ἔχομεν πράξει, ἡξέυρει καὶ νὰ ἀνταμειβῇ διὰ τὸ ἀγαθόν, τὸ ὅποιον ἐπράξαμεν· ὅποιον ἐνδόμυχον καὶ βθεῖαν χαρὰν, ὅποσιν εὐχαρίστησιν δοκιμάζομεν, ὅταν αἰσθανώμεθα ὅτι ἐπετελέσαμεν τὸ καθήκον μας!

Ὁ ἐσωτερικὸς οὗτος δικαστὴς καλεῖται συνειδήσις, τὴν δὲ φωνὴν αὐτοῦ οὔτε ἡ ἡλικία, οὔτε ἡ ἔξις τοῦ κακοῦ δύναται νὰ καταπνίξῃ· διότι εἶναι ἀχώριστος σύντροφος τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου.

IV. Ἡ εὐθύνη

Ἀλλ' ὅταν πράττωμεν ἐλευθέρως, αἰσθανόμεθα ὅτι φέρομεν πᾶσαν τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών μας, ἐνῷ διὰ πρᾶξιν ἣν ἀναγκασθέντες ἢ ἐν ἀγνοίᾳ ἐπράξαμεν χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν, οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς καταδικάσῃ. Ἀς ὑποθέσωμεν ὅτι κυνηγῶν πυροβολῶν κατὰ λαγωῦ ἐφόρνευσεν ἄνθρωπον τυχαίως διερχόμενον, ὃν δὲν εἶδεν ὁ πυροβολῶν διότι ἐπεπρόσθεν τὰ φύλλα τῶν δένδρων· δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν ἐξ ἴσου ἔνοχον πρὸς τὸν ἄθλιον ἐκείνον, ὅστις ἐκ προμελέτης ἐνεδρεύει τὸν γείτονά του ἐν ὥρᾳ νυκτός καὶ φονεύει αὐτόν ἀμερίμνως διερχόμενον, διὰ νὰ τὸν κλέψῃ; Καὶ ὅμως ἀμφοτέροι ἐπράξαν τὸ αὐτό· ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ ἐλευθέρως βουλήσεως, ὁ δ' ἐν ἀγνοίᾳ καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του.

Ὁμοία εἶναι καὶ ἡ διὰ τὸ ἀγαθὸν εὐθύνη· δύναται τις νὰ παράσχῃ εἰς ἄλλον μεγάλην τινα ἐκδόλευσιν καὶ εὐεργεσίαν χωρὶς νὰ τὸ εἰξέυρῃ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ· ταιαύτη εὐεργεσία οὐδεμίαν ἔχει ἡθικὴν ἀξίαν· ἐνῷ τὸνναντίον θαυμάζομεν τὸ θάρρος ἀνθρώπου, ὅστις ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν ἐπὶ προφανεῖ τῆς ἰδίας ζωῆς κινδύνῳ, ἵνα σώσῃ ναυαγὸν κινδυνεύοντα. Ἡ συνειδήσις λοιπὸν κρίνουσα καταδικάζει ἢ ἀμείβει μόνον τὰς ἐξ ἐλευθέρως βουλήσεως ἀπορροεῦσας πράξεις· πρόσθετος δ' ἀποδείξις τῆς

ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ὑπαρξίς τῆς συνειδήσεως· πῶς ἄλλως θὰ ἠδύνατο νὰ καταδικάσῃ ἡ ἀνταμείψῃ τινὰ ἡ συνείδησις, ἐὰν ὅτι ἐπραξεν ἥτο προῖον τῆς τύχης καὶ τῶν περιστάσεων, καὶ οὐχὶ αὐτοῦ τοῦ πράξαντος ἔργον;

(Ἔπεται τὸ τέλος)

Ἐκ τοῦ τελευταίου συγγράμματος «Les études classiques et la Démocratie» τοῦ ἐπιφανοῦς Γάλλου φιλοσόφου Alfred Fouillée, φίλος τῆς «Προόδου» μετέφρασε χάριν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῆς τὰ μέρη τὰ ἰδίως ἡμᾶς ἀφορῶντα· ἡ Διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ ἀσμένως καταχωρίζει ταῦτα οὐ μόνον διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐκφραζομένας σοδάρὰς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας καὶ τὰς ἀπηκριβωμένας περὶ τῶν κλασικῶν καὶ πραγματικῶν σπουδῶν ἰδέας, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ ἐπικαίρον, ἐπειδὴ ἐσχάτως ἱκανὸς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῶν λόγος περὶ τοῦ προσήκοντος νῦν ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος. Σ τ. Δ.

ΑΙ ΚΛΑΣΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ

Φύσις, σκοπὸς καὶ λογικαὶ βάσεις αὐτῶν I.

Κλασικαὶ σπουδαὶ καλοῦνται ἐκεῖναι, δι' ὧν μορφοῦνται πεφωτισμένη τάξις ἀνθρώπων ἥς προσρισμός εἶναι νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ εἰς ἣν εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ φυλακὴ τῶν μεγάλων διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν συμφερόντων, ἥτοι τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος. Οἱ δημοκρατικῶς κυβερνώμενοι λαοὶ κινδυνεύουσι μέγαν κίνδυνον ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἰδιοτέλειαν ἰσχυρὰς ῥοπῆς, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὰς ἀμέσους ἀνάγκας καὶ εἰς τὰ ἄμεσα ἀποτελέσματα. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων λαοῦ τινος ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον, διότι οὔτε ἱκανὰς ὑλικὰς προσόδους ἔχουσιν, οὔτ' ἀρκούσαν πνευματικὴν μόρφωσιν, ὥστε νὰ ἐργάζωνται ἀποβλέποντες εἰς πόρρω κείμενα καὶ γενικὰ συμφέροντα. Εἰς τούτους ἄρα ἡ ἰδιοτέλεια εἶναι ἀνάγκη, σχεδὸν καθήκον. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι οὐχὶ μὲν μεγαλυτέραν ἀξίαν, μεγαλυτέραν δ' ὅμως περιουσίαν τῶν πρώτων ἔχοντες, οἵτινες ἕνεκα τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως δύνανται ἀνεξαρτήτως πάσης ὑψηλοτέρας ἠθικῆς, νὰ λησμονῶσι τὸ ἄμεσον συμφέρον ἀποβλέποντες εἰς σκοπὸν πορρωτέρω κείμενον καὶ εἰς τὸ ὅλον ἔθνος καὶ μάλιστα εἰς τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα ἀφορῶντα. Οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι ἠναγκασμένοι οὔτε νὰ ζῶσιν ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐργασίας, οὔτε νὰ βουλεύωνται καὶ ἐργάζωνται περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσπιπόντων. Τὰ πλεονεκτήματα δὲ ταῦτα καὶ ἡ προνομιούχος θέσις τῶν τοιούτων ἐπιβάλλει βεβαίως αὐτοῖς ὡς αὐστηρὸν καθήκον τὴν περὶ τοῦ συμφερόντος τοῦ ὅλου λαοῦ μέριμνα. Ἡ διεύθυνσις τοῦ ἡμετέρου σώματος εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τὰ κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ οὐχὶ εἰς τὰ τοῦ στομάχου, διότι ἐκεῖνα μὲν δύνανται νὰ ἐργάζωνται ἐπ' ἀγαθῇ πόρρῳ αὐτῶν κειμένων μερῶν τοῦ σώματος καὶ μάλιστα ὑπὲρ ὅλου τοῦ σώματος, ταῦτα δὲ ἐν μόνον καθήκον ἔχουσι, ν' ἀπορροφῶσι ταχέως τὸν θρεπτικὸν χυλόν, οὗ ὁ στόμαχος ἔχει ἀνάγκην. Εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ἔθνους ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ εἶναι ἐπιβεβλημένον τὸ καθήκον,

ἐν κρίσιμοις μάλιστα καιροῖς οὐ μόνον νὰ εἶναι θεματοφύλακες τῶν ὑψηλοτάτων κρατουσῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ὑψηλοτάτων θελήσεων τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργάζωνται πρὸς ἐπικράτησιν τούτων. Ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος, προσιτὴ οὖσα εἰς πάντας καὶ ἀποτελοῦσα συμβούλιον ἐξ αὐτῶν τῶν κόλπων τοῦ ἔθνους ἀπορρέον, εἶναι μᾶλλον ἀναγκαῖα εἰς τὰς κοινωνίας ἐκεῖνας, αἵτινες δὲν ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ γένους καὶ τοῦ πλούτου. Κοινωνία δὲ μὴ ἔχουσα τὴν ἡγέτιδα ταύτην τάξιν ἄγεται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν, τῶν ἀνθρώπων τῆς γραφίδος καὶ τῶν κολλυθιστῶν· ὀλεθριον ἀλλ' ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα. Ἐνθα ὁ λαὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ἐκεῖ ἔχουσι καθήκον οἱ εὐπορίαν τινὰ καὶ ἄνεσιν κεκτημένοι ν' ἀντογωνίζωνται κατὰ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἰδιοτελείας διὰ τοῦ πνεύματος τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀφιλοκερδείας.

Τοιοῦτος ἀκριβῶς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἣν ἐκπαιδεύονται ἡ ἀνωτέρα καὶ μέση τάξις τῆς κοινωνίας. Ἡ μέση ἐκπαιδεύσις, ἣν παρασκευάζει τὸ Πανεπιστήμιον προτίθεται τὴν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως νὰ μεταχειρισθῇ ὡς ὄργανον, ἵνα διατηρήσῃ ἐν τῇ νεότητι τὴν ἐνότητα τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, ὡς ἄριστα εἰπέ τις. Πᾶσα ἐκπαιδεύσις καὶ μάλιστα πρακτικὴ, ἥς κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ δι' ὀλιγοχρονίου διδασκαλίας παροχὴ γνώσεων ἀμέσως ἐφαρμοσίμων καὶ μάλιστα τῶν μέσων τοῦ ζῆν, εἶναι στοιχειώδης, μὲ οἷονδήποτε κοσμητικὸν ἐπίθετον καὶ ἂν σεμνολογῶσι περὶ αὐτῆς. Ἡ ἐκπαιδεύσις ἥτις εἶναι ἀπηλλαγμένη τῶν περὶ τοῦ ὑλικοῦ βίου μεριμνῶν καὶ δὲν αὐτοσχεδιάζεται οὐδ' ἀποκτᾶται διὰ τῆς δυνάμεως τῆς μνήμης μόνης, ἀλλὰ τούναντίον χρησιμεύει ὡς βραδεῖά τις θρέψις τῆς ψυχῆς, εἶναι ἡ μόνη ἀξία τοῦ ὀνόματος μέση ἐκπαιδεύσις. «Τὴν φιλοδοξίαν μου τίθηναι ὑψηλότερον ἢ ἑμαυτὸν ἐν τῇ προόδῳ τῶν ἀπηκριβωμένων ἐννοιῶν τῶν ἐμῶν χρόνων» ἔλεγεν ὁ Λαμαρτίνος, καὶ τοῦτο ὀφείλει νὰ λέγῃ μετ' αὐτοῦ πᾶς ὅστις ἔλαβεν ἀληθῶς ἐλευθερίον ἀγωγῆν.

Τὰς μεγάλας ταύτας ἀρχὰς ὑπομνησκόμεν, διότι ἐπὶ τῶν χρόνων ἡμῶν παραδόξως παρεγνωρίσθησαν. Ὁσημέραι λησμονοῦμεν ὅτι ἡ ἐλευθερία ἀγωγῆς εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὰ ἐπαγγέλματα, ἅτινα διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐλευθερία ὀνομάζομεν. Ὁ ἰατρός λ.χ. καὶ ὁ δικηγόρος δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἄτομα ἀσκούντα τέχνην διανοητικῆς φύσεως· ὁ δικηγόρος ἔχει κοινωνικὴν ἀποστολήν, πολλῶ δὲ μᾶλλον ὁ δικαστής. Ὁ ἰατρός ἂν δὲν ἐπιμελῆται τῶν ψυχῶν (τούλάχιστον ἀπ' εὐθείας), ἐπιμελεῖται τοῦ σώματος· εἰς τὸν ἰατρὸν εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ φροντίς περὶ τῆς δημοσίας ὑγίεινῆς, περὶ ἥς ὡσαύτως δύναται νὰ λεχθῇ τὸ γνωστὸν «νοῦς ὑγίης ἐν σώματι ὑγίει», ἐπειδὴ ὁ ἔχει καὶ ἐμπιστευτικὴν ἀποστολήν, ὀφείλει ὁ ἰατρός καὶ κοινωνικῶς ὑπέρτερος νὰ εἶναι καὶ μόρφωσιν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ὑπερτέραν νὰ ἔχῃ. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελλμάτων, διότι πάντα ταῦτα ἔχουσι κοινωνικὴν ἀποστολήν. Καθήκον ἄρα ἔχουσιν αἱ πεφωτισμένοι Κυβερνήσεις, καὶ μάλιστα τῶν δημοκρατουμένων χωρῶν, νὰ κρατῶσιν εἰς ὑπέρχον

θέσιν τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα, νὰ κριτῶσιν αὐτὰ μακρὰν ἀπὸ τοῦ βιομηχανικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ πνεύματος ὡς ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἀφορῶντος. Βλέπομεν ἤδη πολλὰ σημεῖα καταπτώσεως ἐν ταῖς ἐπαγγέλμασι τούτοις. ἅτινα ὤφειλον νὰ εἶναι καθαρὰ πάσης αἰσχρᾶς κερδοσκοπίας. Αἱ καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις διὰ «δολίας ὑπεξαίρεσεις καὶ χρηματιστικὰς μηχανορραφίας» πολλαπλασιάζονται τοσοῦτον γοργῶς, ὥστε ἐλευθερίᾳ τινὰ ἐπαγγέλματα κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν ταῖς στατιστικαῖς τῶν ἐγκλημάτων.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

Ε. Γ. Π.

ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. ἀριθ.)

6. Συλλογὴ καὶ διατήρησις κρυφιογόνων φυτῶν.

Ἐκ τούτων πρέπει νὰ προτιμῶμεν νὰ συλλέγωμεν ἐκεῖνα, ὧν οἱ βλαπτικὲς κόκκοι εἶναι ἀριούτως ἀνεπτυγμένοι. Καὶ τὰ μὲν βριώδη, ἅτινα εἶναι προσκεκολλημένα συνήθως ἐπὶ τῶν κορυμῶν τῶν δένδρων, τῶν τοίχων, τῶν βράχων ἀποσπῶνται διὰ μαχαίριου προσεκτικῶς, ἵνα μὴ βλαθῇ ἡ βάσις τοῦ φυτοῦ, καὶ τοποθετοῦνται ἐντὸς χαρτίνων σακκιδίων· ξηραίνονται δὲ ἢ ἐκτ.θέμενα εἰς τὸν ἥλιον ἢ ἐντὸς σάκκων χαρτίνων κρεμασμένων διὰ νήματος στερεοῦ. Πρὸς συλλογὴν τῶν λειχηνῶν μεταχειρίζομεθα μαχαίριον κυρτοεἰδὲς (κατσούνι κοινῶς) ἵνα ἀποκόπτωμεν καὶ τὸ μέρος τοῦ φυτοῦ ἐφ' οὗ εἶναι προσκεκολλημένοι· ὅταν δὲ εἶναι ἐπὶ βράχων τότε διὰ σφυρίου ἀποσπῶμεν καὶ τμήμα λίθου, περιτυλίσσομεν αὐτοὺς διὰ χάρτου καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν ἐπικολῶμεν ἐπὶ τεμαχίου χονδροῦ χάρτου, ὅπερ τίθεται ἐντὸς κυτίου καὶ οὕτω διαφυλάττομεν αὐτούς. — Οἱ μήκυτες εἶναι λίαν εὐθραστοί· διὰ τοῦτο ἀφ' οὗ ἐκβάλλομεν αὐτοὺς μετὰ τῶν ριζῶν ἐκ τῆς γῆς ἢ ἀποσπῶμεν μετὰ τοῦ φλοιοῦ τοῦ δένδρου ῥίπτομεν τοὺς μὲν μικροτέρους ἐντὸς φιάλης ἐχοῦσης οἰνόπνευμα 40°, τοὺς δὲ μεζονας περιτυλίσσομεν διὰ χάρτου ἀπορροφητικοῦ θέτομεν ἐντὸς κυτίου· ξηραίνομεν δ' αὐτοὺς ἐξαρτῶντες ἐκ τοῦ μίσχου διὰ νήματος ἐπὶ τινος ἡμέρας εἰς εὐάερον καὶ ξηρὸν μέρος.

7. Διατήρησις σπόρων καὶ καρπῶν. — Οὗτοι ξηροὶ ὄντες διατηροῦνται ἐντὸς φιαλῶν καλῶς πεπωματισμένων· ἐπὶ τοῦ κάτω δὲ μέρους τοῦ πώματος προσκολλῶμεν μικρὸν τεμάχιον χονδροῦ ὑφάσματος, ἐφ' οὗ κατὰ χρονικὰ διαλείμματα ῥίπτομεν ὀλίγας σταγόνας καθαρῶ φανικοῦ ὀξέος, ἵνα ἀποδιώκωνται τὰ ἔντομα. Τοὺς δὲ μαλακοὺς καρποὺς θέτομεν ἐντὸς οἰνοπνεύματος 45° ὅπερ ἀλλάσσομεν δις ἢ τρίς ἕως ὅτου πάυσῃ νὰ χρωματίζεται. Πρέπει δὲ εἶναι δυνατόν οἱ μὲν καρποὶ νὰ μένωσι μετέωροι ἐντὸς τοῦ οἰνοπνεύματος αἱ δὲ φιάλαι νὰ εἶναι καλῶς πεπωματισμέναι.

8. Συλλογὴ ξύλων. — Καὶ δείγματα ξύλων πρέπει νὰ φυλάττωνται ἐν τῇ συλλογῇ. Ἐὰν δὲ τὸ στέλεχος δὲν εἶναι λίαν παχύ, ἀφ' οὗ ξηράνωμεν μέρος αὐτοῦ κόπτομεν τεμάχιον ἐκ τοῦ στελέχους ἐν σχήματι κυλίνδρου. Τοῦτο ἵνα προφυλάξωμεν ἀπὸ

πάσης προσβολῆς βλαπτικῶν ἐντόμων, ἐμβυθίζομεν ἐντὸς ἐλαίου τῆς πεύκης σχηματισθέντος δι' ἄτμου ἢ κρεοζώτου λευκοῦ ἢ χλωριούχου ψευδαργύρου ἢ καὶ διαλύσεως θεικοῦ χαλκοῦ ἐν ἀνάγκῃ. Ἀπ' οὐδενὸς δὲ τῶν τεμαχίων πρέπει νὰ λείπῃ ὁ φλοιός. Ἐὰν ὁ κορμὸς εἶναι παχύς λαμβάνομεν μόνον τὸ ἥμισυ αὐτοῦ· τινὲς δὲ μίαν τῶν πλευρῶν λευκαίνουσι καὶ ἐπιχρῶσιν αὐτὴν μὲ βερνίκιον. Τῶν κορυμῶν μεγάλων δένδρων λαμβάνεται ἐν μόνον τεμάχιον τετραγώνον, οὗ εἰς τὴν μίαν πλευρὰν διατηρεῖται ὁ φλοιός, ὅσο δὲ τῶν λοιπῶν πλευρῶν, ἦτοι μία κατὰ τὴν κάθετον ἐτέρᾳ δὲ κατὰ τὴν ὀριζόντιον κατατομήν τοῦ κορμοῦ, λειαίνονται καὶ βερνικιώνονται. Τεμάχιον δὲ χάρτου ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένοι αἱ ἀναγκαῖαι πληροφορίαι ἐξαρτᾶται διὰ νήματος ἀπὸ μικροῦ ἥλου ἐπὶ τοῦ ξύλου ἐμπεπηγμένον.

II Ζωολογικαὶ Συλλογαὶ

Α' — Ἡ ταρίχευσις τῶν θηλαστικῶν, πτηνῶν, ἰχθύων καὶ ἑρπετῶν ἀπαιτεῖ ἀρκετὸν κόπον καὶ ἱκανὴν ἐπιδεδιόγητα καὶ ἄσκησιν· διὰ τοῦτο παραλείποντες τὰ κατ' αὐτὴν περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὸ νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἐντὸς οἰνοπνεύματος διατηρήσεως μικρῶν τινῶν ζώων.

Συλλαμβάνοντες μικρὰ θηλαστικά μέχρι μεγέθους μετρίου μυδὸς πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ βλάψωμεν τὸ δέρμα καὶ τὸ σχῆμα φονεύοντες αὐτά· πρὸς τοῦτο βυθίζομεν αὐτὰ ἐντὸς φιάλης πλήρους οἰνοπνεύματος ἢ ἐντὸς ἀσφυκτικῆς ἀτμοσφαιρας χλωροφορμίου. Ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν ἀφ' οὗ καθαρίσωμεν τὸ σῶμα τοῦ ζώου, εἰς τυχὸν φέρῃ ἀκαθαρσίας, ἐγκλύζομεν διὰ μικροῦ κλυστηρίου οἰνόπνευμα 50° εἰς τὴν ἑδραν τοῦ ζώου, ἣν μετὰ ταῦτα ἐμφράττομεν διὰ βάμβακος ὠθυμένου διὰ λεπτοῦ ξύλου· τὸ αὐτὸ πράττομεν καὶ διὰ τὸ στόμα. Ἐπειτα ἀνοίγομεν ὀπὴν μικρὰν εἰς τὴν κοιλίαν καὶ ἐτέραν εἰς τὸ στήθος καὶ ἐγκλύζομεν οἰνόπνευμα. Ἀφ' οὗ δὲ διὰ νήματος δέσσωμεν τὰς σιαγόνας τοῦ ἐξαρτῶμεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ στομίου φιάλης πλήρους οἰνοπνεύματος 32° ὥστε οὐδὲν τῶν μερῶν τοῦ ζώου νὰ ἄπτεται αὐτῆς. Ἀντὶ δὲ τῆς ἐγκλύσεως δυνάμεθα διὰ ψαλίδος νὰ σχίσωμεν τὸ σῶμα τοῦ ζώου ἀπὸ τῆς ἑδρας μέχρι τοῦ στήθους νὰ ἐξαγάγωμεν τὰ ἔντερα, στόμαχον, ἥπαρ, καρδίαν, πνεύμονας κλ. νὰ τοποθετήσωμεν ἀντ' αὐτῶν βάμβακα βεβυθισμένον ἐντὸς οἰνοπνεύματος καὶ νὰ ῥίψωμεν προσεκτικῶς διὰ λεπτοῦ χρωματιστοῦ νήματος τὴν ἐντομήν. Μετὰ 8 ὥ· ἡμέρας ἀπορρίπτοντες τὸ οἰνόπνευμα ἐν ᾧ ἦτο τὸ ζῶον ἐμβάλλομεν αὐτὸ εἰς οἰνόπνευμα 42° καὶ μετὰ τινος ἡμέρας ἐμβαπτίζομεν εἰς οἰνόπνευμα 50° εἰς ὃ θὰ φυλάττηται τοῦ λοιποῦ, ἐκτὸς ἐὰν μὴ τὸ οἰνόπνευμα χρωματισθῇ, ὅτε τὸ ἀλλάσσομεν πάλιν. Αἱ φιάλαι δὲ πωματίζονται ἐρμητικώτατα.

Καὶ ἰχθύες δὲ φυλάττονται ἐντὸς οἰνοπνεύματος· πρὸς τοῦτο πλύνομεν τὸν ἰχθύν καλῶς εἰς ὕδωρ γλυκὺ καὶ τὸν σπογγίζομεν ἐπανειλημμένως ἐκ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὰ κάτω. Ἐὰν δὲ ὁ ἰχθύς εἶναι ἱκανοῦ μεγέθους ἀνοίγομεν διὰ ψαλίδος κοπτερᾶς τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας καὶ διὰ τοῦ ἀνοίγματος ἐμβυθίζοντες μακρὸν μαχαίριον κατευθύνομεν αὐτὸ πρὸς τὴν κεφαλὴν, ἵνα διασχίσωμεν τὴν νυκτικὴν κύστιν. Εἴτα

ἐμβυθίζομεν αὐτὸν εἰς οἶνονπνευμα 45⁰ καὶ μετὰ 8—10 ἡμέρας εἰς οἶνονπνευμα 80⁰, μετὰ 15 δ' ἡμέρας ἐμβάλλομεν εἰς φιάλας πλήρεις οἶνονπνεύματος 45⁰ ἐν οἷς διατηροῦμεν τοὺς ἰχθύς. "Όταν ὁμως δ' ἴδωμεν τὸ οἶνονπνευμα λαμβάνον χροῶμα πυρρὸν ἢ κίτρινον πρέπει νὰ τὸ ἀλλάξωμεν.

Καὶ τὰ ἀραχνοειδῆ, τὰ μυριάποδα, τὰ ὀστρακόδερμα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φυλάττονται ἐντὸς φιαλίδων πλήρων οἶνονπνεύματος 25⁰: ἀλλὰ ἵνα μὴ μεταβάλλωσι σχῆμα τὰ ἔχοντα μεγάλην κοιλίαν συνιστᾶται νὰ ἐμβυθίζωμεν διὰ ταχίστης κινήσεως ἐντὸς ὕδατος βράζοντος δυνατὰ, ἐνθα δὲν πρέπει νὰ μένωσι πλέον τοῦ 1'', καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τὰ θέσωμεν ἐντὸς τοῦ οἶνονπνεύματος.

Περὶ τὸν λαιμόν δὲ τῶν φιαλῶν κολλῶνται χαρτὰ φέροντα πληροφορίας ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν φυτῶν.

Καὶ φωλεαὶ δὲ πτηνῶν εἶναι δυνατόν νὰ φυλάττονται εἰς μέρη προπεφυλαγμένα ἀπὸ τῆς κόνεως εἴτε ἐντὸς κυτίων, ῥιπτομένων ἐνίοτε ὀλίγων σταγόνων φανικοῦ ὀξέος ἢ βενζίνης, εἴτε διὰ νήματος ἢ ἀγκίστρου ἐξαρτώμεναι ἀπὸ καταλλήλου θέσεως ἐντὸς τῶν συλλογῶν. Καὶ ὡς δὲ φυλάττονται ταῦτα μετὰ προσοχῆς διατρυπῶμεν κατὰ τὰ δύο ἄκρα αὐτῶν καὶ διὰ τῆς μιᾶς τῶν ὀπῶν εἰσάγωμεν βελόνην ἣν προσεκτικῶς κινῶμεν ἐντὸς τοῦ ὡσὺ, ὥστε νὰ ἀνιμιχθῇ τὸ λεύκωμα καὶ ὁ χροῶς αὐτοῦ. Εἴτα διὰ λεπτῆς σύριγγος ροφῶντες κενῶμεν τὸ ὡσὺ καὶ μετὰ ταῦτα τίθεμεν αὐτὸ ἐπὶ κυτίου ἀνοικτοῦ ἔχοντος ὀλίγον βάμβακα.

Β' — Συλλογὴ ἐντόμων. — 1. Τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα εἶναι: α') ἀλεξιβρόχιον ἐν ᾧ πίπτουσι τὰ ἔντομα, ὅταν ἔχοντες αὐτὸ ἀνεφγμένον κάτωθεν τῶν δένδρων καὶ θάμνων κτυπῶμεν αὐτοὺς διὰ τῆς ῥάβδου· β') ὑποχῆ (κοινῶς ἀπόχη. Σχ. 3). Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ στεφάνης σύρματος σιδηροῦ ἢ χαλκοῦ διαμέτρου 0,25—0,3 μ'. αὕτη πρέπει ὅπῃ ἵνα δύναται διὰ κοχλίου νὰ στερεωθῇ ἐπὶ ῥάβδου καταλλήλου· περὶ τὴν στεφάνην εἶναι ἐρραμμένους σάκκος ἐκ λεπτοῦ ὑφάσματος κωνικῆς μορφῆς· γ') τρεῖς φιάλαι μὲ πλατὺ στόμιον (ὡς αἱ τῆς κινήσης) φέρουσαι πῶμα ἐκ φελλοῦ. Τὸ ἐν τῶν πωμάτων διατρυπῶμεν καὶ διὰ τῆς ὀπῆς διαπερῶμεν σωλῆνα ἐκ καλὰμου, οὗτινος τὴν ἄνω ὀπὴν τέμνομεν πλαγίως· τὸ ἐξ ὑφάσματος δὲ πῶμα τοῦ σωλῆνος τούτου ἐξαρτῶμεν διὰ νήματος στερεοῦ ἐκ τοῦ πώματος τῆς φιάλης. Τὰς φιάλας πληροῦμεν κατὰ τὸ ἥμισυ ἐκ ῥινισμάτων ξύλου καὶ ῥίπτομεν ἀρκετὰς σταγόνας βενζίνης· δ') φιαλίδιον πλήρες βενζίνης, ἵνα φονεύωμεν τὰ ἔντομα ἢ ῥίπτωμεν ἐνίοτε σταγόνας τινὰς ἐντὸς τῶν φιαλῶν· ε') κυτίον ἐκ ξύλου ὕψους 0,06 μ'. περίπου φέρον ἐπὶ τῆς βάσεως λεπτόν στρώμα φελλοῦ κεκαλυμμένον διὰ φύλλου χάρτου, ὅστις εἶναι προσκεκολλημένος εἰς τὰ πλάγια τοῦ κυτίου· στ') ταινία ἐκ χάρτου διαφανοῦς· ζ') καρφίδες ἀρκεταὶ καὶ πρόχειροι· η') λαβὴς μὲ λεπτὰ καὶ ἀμβλέα τὰ ἄκρα πρὸς

(Sch. 3)

σύλληψιν τῶν καμπῶν· θ') ἐν κυτίον διὰ τὰς κάμπας καὶ ἕτερον ἔχον ὀλίγον βάμβακα διὰ τὰς χρυσάλλιδας· ι') μικρὰ κυτία χάρτινα.

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΚΡΗΤΗ

Ἦ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἐλαβεν τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς Ἀν. Διευθύνσεως τῆς Παιδείας ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς εἰς τὸν χώρον ἐνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις «Ἀπτερα» ἐν Ἀποκορώνῳ. Αἱ ἐργασίαι θὰ ἀρχίσωσι κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔαρ.

Ὑπεγράφη Ἦγ Διάταγμα κανονίζον τὸ ἀναλυτικὸν καὶ τὸ ὁρολόγιον Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τοῦ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι Ἱεροδιδασκαλείου.

Οἱ μαθηταὶ μεταλαμβάνοντες. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐνεστώτος σχ. ἔτους ὁ Σύλλογος τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Γυμνασίου ἀπεφάσισεν ὅπως κατὰ τὰς καθιερωμένους ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἡμέρας οἱ μαθηταὶ ἀπὸ κοινοῦ μεταλαμβάνωσι τῶν ἀρχάντων μυστηρίων, ἀνέθηκε δ' εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Γυμνασίου νὰ κανονίσῃ τὰς λοιπὰς λεπτομερείας· συμφῶνως τῇ ἀποφάσει ταύτῃ κατὰ τὴν πρό τῶν Χριστουγέννων Παρασκευὴν (21 Δεκεμβρίου) πνευματικῆς πατὴρ μεταβὰς εἰς τὸ Γυμνάσιον ἐξωμολόγησε τοὺς μαθητὰς, τὴν δ' ἐπομένην πάντες ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν καθηγητῶν αὐτῶν μετέβησαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγ. Μηνῶ, καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἣν ἐτέλεσεν ὁ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν Ἀρχιμανδρίτης Β. Μαρκάκης, καὶ εἰς ἣν παρέστησαν οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι καὶ πάντων τῶν λοιπῶν Χριστ. Ἐκπαιδευτηρίων τοῦ Ἡρακλείου, ὁ μὲν Σεβ. Μητροπολίτης ἀνέγνω τὴν κεκαλονισμένην εὐχὴν τῆς μεταλήψεως, ὁ δὲ ἱεροουργήσας καθηγητὴς μετέδωκε τὴν ἀγίαν κοινωνίαν εἰς πάντας τοὺς μαθητὰς κατὰ σειράν.

Τὸ Γυμνάσιον Ἡρακλείου ἐν τῷ θεάτρῳ Ὁ Σύλλογος τῶν καθηγητῶν συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ παρεπιδηοῦντος ἐν Ἡρακλείῳ Δραματικοῦ Θιάσου τῆς διαπρεποῦς καλλιτέχνιδος Βεράνη παρεσκεύασεν εἰδικὴν χάριν τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου θεατρικὴν ἐσπερίδα πρὸ τῆς ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστουγέννων διακοπῆς τῶν μαθημάτων.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς παραστάσεως, εἰς ἣν ἀπεφασίσθη νὰ διδαχθῇ ἐκ τῆς νεωτέρας ἡμῶν Φιλολογίας τὸ ἀρχαϊκῆς ὑποθέσεως δράμα τοῦ κ. Δ. Βερναδάκη ἢ «Μερόπη», ὁ καθηγητὴς κ. Ἑμμ. Παντελάκης πρὸς τοὺς μαθητὰς συνελθόντας ἐν τῷ Γυμνασίῳ ὡμίλησε στοιχειωδῶς περὶ δραματικῆς ποιήσεως καὶ εἴτα ἀνέλυσε τὸ πᾶν ἐν τῷ δράματι. Κατόπιν οἱ μαθηταὶ ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν καθηγητῶν αὐτῶν μετέβησαν ἐν τάξει εἰς τὸ θέατρον, οὗ ἡ τιμὴ τῆς ἐσόδου ὑπεβιβάσθη ἀπὸ 2 δρα. εἰς 80 λεπτά, καὶ παρνηκόμενοι μετὰ προσοχῆς τὴν λίαν ἐπιτυχῶς διεξαχθεῖσαν διδασκαλίαν τῆς «Μερόπης» ὡς καὶ τῆς «Κόρης τοῦ Παντοπώλου» τῆς γνωστῆς κωμῆδος τοῦ κ. Ἀγγ. Βλάχου.

ΕΛΛΑΣ

Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐνέκρινε τὴν ψηφισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξ 6,000 δραχ. πίστωσιν ὑπὲρ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ζωσιμαίας Σχολῆς.

Ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἀπήτησεν ὡς ἀπαράιτητον προσέην διὰ νὰ μετέρχηται τις τὸν διδάσκαλον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τῆς Βουλγαρίας τὴν κτῆσιν ἀπολυτηρίου ἐκ Βουλγαρικοῦ Γυμνασίου. Τὸ τοιοῦτον ὁμως ὡς ἀδύνατον διὰ τοὺς Ἕλληνας ἐπήνεγκε τὴν παρέμβασιν τοῦ Οἴκου.

Πατριάρχου ὅστις διέταξε τοὺς ἑλλήνας μητροπολίτας Φιλίππουπόλεως Φώτιον καὶ Ἀρχιδίου Βασιλείον ὅπως παρουσιασθῶσιν ἐντολῇ Του εἰς τὸν Ἱεγμόνα τῆς Βουλγαρίας καὶ ζητήσωσι παρ' αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν του ἐπέμβασιν πρὸς ἄρσιν τοῦ προδιγγομένου εἰς τὰ ἐν Βουλγαρίᾳ Ἑλληνικά Σχολεῖα κακοῦ.

Ἡ γνωστὴ ἐπιτολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου περὶ τῆς ἐπιρρώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος διεβιδάσθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εἰς τὴν Ριζαρείον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν καὶ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὅπως οἱ καθηγηταὶ αὐτῶν ἀποφανθῶσι περὶ τῶν μέσων ἃ θεωροῦσι κατάλληλα πρὸς ἐπιρρῶσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ καταπολέμωσιν τῶν ὑλιστικῶν δοξασίων ὧν ἐνεκεν ἐπῆλθεν ἡ χαλάρωσις τούτου.

Ὁ Σύλλογος τῶν καθηγητῶν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς συνῆλθεν δις εἰς συνεδρίαν καὶ συνεζητήσεν τὸ θέμα τοῦτο, συνεφώνησαν δὲ πάντες ὅτι τὸ Σχολεῖον καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὰ δύο κυριώτατα μέσα δι' ὧν θέλει ἐπιτευχθῆ ἡ ἐπιρρῶσις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος Δέον κατὰ τὴν γνώμην ταύτην ἐν πρώτοις νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ μόρφωσις τοῦ Κλήρου διὰ τῆς μισθοδοσίας τῶν ἱερέων καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ὑπαρχουσῶν ἡδὴ ἱερατικῶν Σχολῶν, ἐπίσης ἡ ἀπὸ τοῦ ἁμῶντος διδασκαλία κρίνεται σπουδαιότατη καὶ ἐπωφελεστάτη. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ Σχολεῖον φρονούσιν οἱ καθηγηταὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ αὐξηθῶσιν ἐν αὐτῷ τὰ ἱερὰ μαθήματα καὶ αἱ ὅραι τῆς διδασκαλίας αὐτῶν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν σχολείων τῆς κατωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, πρέπει δὲ νὰ διδάσκωνται πάντοτε ὑπὸ εἰδικῶν διδασκάλων προλυτῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὀδηγουμένων ὑπὸ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων θεωρεῖται ἀπαραίτητος καθὼς καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἐν τοῖς Σχολείοις κατὰ Σάββατον. Ἐπίσης δὲν ἐκρίθη ἄσκοπος ἡ ἐκδοσις βιβλίων πρὸς καταπολέμωσιν τῶν ὑλιστικῶν δοξασίων καὶ ἐπιρρῶσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος.

Ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας δι' ἐγκυκλίου του πρὸς τοὺς γυμνασιάρχας τοῦ Κράτους κοινοποιεῖ αὐτοῖς τὴν ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δι' ἧς ἀποδοκιμάζεται, κατακρίνεται καὶ καταδικάζεται πᾶσα εἰς ἀπλουστερίαν γλῶσσαν μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου καὶ παραγγέλλει ὅπως ἀναγνώσῃ ταύτην εἰς ἐπὶ τοῦ μαθητῶν ὅλων τῶν τάξεων καὶ προτρέψῃ αὐτοὺς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν ἵνα μὴ ἀναγινώσκων οἰανδήποτε μετάφρασιν τῶν Ἀγίων Γραφῶν ὡς βεβηλοῦσαν καὶ ἀλλοιοῦσαν τὰ θεῖα νοήματα. Οἱ Γυμνασιάρχαι παρηγγέλθησαν πρὸς τοὺς ὅπως κοινοποιήσωσι τὴν ἐγκύκλιον ταύτην καὶ πρὸς τοὺς διευθυντὰς τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἑλληνικῶν Σχολείων.

Τῶν σχολικῶν βιβλιοθηκῶν τὴν ἰδρυσιν ἐπισπεύδων ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐκοινοποίησε τῇ 9ῃ Δεκεμβρίου πρὸς πάντας τοὺς Ἐπιθεωρητὰς τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως τὸ περὶ συστάσεως αὐτῶν Β. Διάταγμα παραγγέλλων συγχρόνως αὐτοῖς νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ἐν τῷ Διατάγματι ὁδηγίας.

Ὁ δὲ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, εἰς ὃν ἀνετέθη διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ἡ ἐγκρίσις τῶν διὰ τὰς Σχ. Βιβλιοθηκῶν βιβλίων, διὰ δηλώσεως αὐτοῦ προσεκάλεσε πάντας τοὺς συγγραφεῖς καὶ ἐκδότας καταλλήλων διὰ τὰς Σχ. Βιβλιοθηκῶν βιβλίων ν' ἀποστείλῃσι μέχρι

τῆς 31 Δεκεμβρίου ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον δηλοῦντες ἐγγράφως τὴν τιμὴν ἐκάστου παρεχομένου διὰ τὰς Σχ. Βιβλιοθηκῶν.

Ἐν τῷ τμήματι τῆς κατωτέρας Ἐκπαιδεύσεως τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας κατηργήσθη καὶ ἐτεπώθη πῖναξ περιλαμβάνων πᾶσαν τὴν ἐν τοῖς διδασκαλείοις καὶ Ὑποδιδασκαλείοις ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν.

Ἡ ἐν Ἀθήναις ἀποκατασταθεῖσα Γαλλικὴ κόμισσα Δὲ Ριανκούρ ἀνήγγειλεν διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Α. Ζαρίφη τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὅτι θέτει εἰς τὴν διάθεσιν Αὐτοῦ 10,000 χρ. φρ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν συνεδίᾳ τῆς ἐνέκρινε νὰ διαβιβασθῇ τῇ εὐγενεῖ κομίσῃ αἱ προσήκουσαι εὐχαριστίαι.

Ἡ Ἀρμενικὴ Ἀκαδημία ἐγγνώρισεν εἰς τὴν Γενικὴν Ἐφορείαν τῶν Ἀρχαιοτήτων ὅτι προτίθεται νὰ προσβῇ εἰς ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ παρεκάλεσεν αὐτὴν νὰ τῇ ὑποδείξῃ τὰ οὕτω ἐξερευνηθέντα ἀρχαιολογικῶς ἐν Ἑλλάδι μέρη ἵνα ἀποδῶσιν ἀποτελεσματικαὶ αἱ ἀνασκαφαί. Ἡ Γενικὴ Ἐφορεία τῶν ἀρχαιοτήτων ἀπαντᾷσα ἐδήλωσεν ὡς ἀρμοδιώτατα πρὸς τοῦτο μέρη τὴν Κέρκυραν καὶ Ἡλίδαν.

Τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου ἐτέθησαν πανηγυρικῶς τὰ θεμέλια τοῦ Μεγάρου τῆς Σχολῆς τῶν Ἑμπορῶν παλλίων, τῆς ἰδρυμένης διατμήρ. τοῦ κ. Γ. Πεσματζόγλου, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως παρισταμένων ἀπάντων τῶν ἐν τέλει.

Ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ προδεχοῦς ἔτους τίθενται εἰς κυκλοφορίαν τὰ γραμματόσημα μεταλλικῆς ἀξίας πέντε κλάσεων (τῶν 5, 25, 50 λεπτῶν καὶ 1 καὶ 2 δραχμῶν).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἐν τῇ ἐπαύλει Wolfegg τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης ἀνευρέθη ἐν τῇ ἐκεῖ ἡγεμονικῇ βιβλιοθήκῃ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἰωσήφ Fischer χάρτης τῆς Ἀμερικῆς σχεδιασθεῖς ἐν ἔτει 1500, διὸ καὶ δικαίως ἐθεωρήθη ὁ πρῶτος χάρτης τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ χάρτης οὗτος ἐσχεδιάσθη ὑπὸ τοῦ Martinus Waldseemüller, τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου ὅστις ἔδωκε τὸ πρῶτον εἰς τὴν νεοφανῇ χώρᾳ τὸ ὄνομα Amerika ἐκ τοῦ Amerigo Vespucci. οὗτινος πρὸς τοὺς τοὺς 1507 ἐδημοσίευσεν ἐν ἐνὶ ἔργῳ τὰ ταξίδια.

Γίνεται γνωστὸν εἰς τοὺς κ. Συνδρομητὰς ἐκ τῶν ἄλλων νομῶν ὅτι ἀντιπρόσωποι τῆς «Προόδου», εἰς οὓς παρακαλοῦνται καταβάλλοντες τὰς συνδρομὰς τῶν νὰ λαμβάνωσι τὰς ὀρεκτικὰς ἀποδείξεις, τυγχάνουσιν ἐν Ρεθύμνῃ μὲν ὁ κ. Μιχ. Πρεβελάκης καθηγητῆς, ἐν Ἡρακλείῳ δὲ ὁ κ. Ν. Πετριδὸς διευθυντῆς Δ. Σχολείου, καὶ ἐν Νεαπόλει ὁ κ. Ι. Χατζιδάκης διευθυντῆς Δ. Σχολείου. Ἐν Ἀθήναις ἀντιπρόσωπος τῆς «Προόδου» τυγχάνει ὁ κ. Ι. Κολλάρος (Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας 14 ὁδὸς Σταδίου).

ΕΞΕΔΟΘΗ

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΥΠΟ

ΑΝΔΡ. Ι. ΜΠΙΚΑΚΗ

Ὁ τελειότατος τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων, ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἱεγεμονικοῦ Συμβουλίου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας πωλεῖται ἀντὶ μιᾶς χρυσῆς δραχμῆς εἰς ἅπαντα τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ Κρήτῃ βιβλιοπωλεῖα.

Ἀρχικὴ πώλησις χαρτοπωλεῖον Δ.Κ.Κοκκινάκη 121 ὁδὸς Αἰόλου ἐν Ἀθήναις.